

LAUDATIO DOCENTU VLADIMÍRU OSTRÉMU

Ke dni 31. 5. 2025 ukončil odchodem svoji pracovní činnost ve Státním zdravotním ústavu v Praze na Centru zdraví, výživy a potravin v Brně pan doc. MVDr. Vladimír Ostrý, CSc., jedna z nejvýznamnějších postav ochrany veřejného zdraví posledních dekád, odbornou úroveň přesahující hranice našeho státu.

Dovolte mi proto krátkou reminiscenci:

Vladimír se narodil v roce 1957 v Novém Městě na Moravě, ale jeho rodiče zavála uvedená doba na Plzeňsko, kam jeho tatínek, veterinární lékař, musel odejít na umístěnkou, kde Vláda nejprve vychodil devítiletou základní školu v Kozojedech a Kralovicích, následně pak gymnázium s maturitou v Plasích. Již tehdy se u něho projevoval zvláštní zájem o problematiku potravin, proto, ve snaze prohloubit si vzdělání, nastoupil ještě v rámci studia absolventů gymnázií na Střední průmyslovou školu mlékárenskou v Kroměříži, kterou úspěšně zakončil maturitou v roce 1978. Následně studoval Vysokou školu veterinární v Brně se zaměřením na obor hygiena potravin, kterou úspěšně ukončil v roce 1983. Zde dále pokračoval v rozvíjení svého vzdělání v oboru veterinární hygiena a studium úspěšně zakončil roku 1989 kandidátskou disertační prací *Výskyt a stanovení mykotoxinu kyseliny cyklopiazonové v potravinách a vybraných krmivech*.

V té době se u něho začal projevovat hluboký zájem o mykologii potravin. S cílem rozšířit si vzdělání proto nastoupil na tříleté postgraduální studium v oboru speciální biologie se specializací na mykologii na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Studium úspěšně ukončil v roce 1992 postgraduální prací *Využití kulturních vláknitých mikromycetů při výrobě potravin u nás a ve světě*. Dalším milníkem v jeho vzdělání pak byla atestace v oboru odborný pracovník v ochraně veřejného zdraví, konkrétně v oblasti hygieny životního a pracovního prostředí, a získání osvědčení k výkonu zdravotnického povolání bez odborného dohledu (2006). A nebyl by to Vladimír, kdyby neprahl po dalším prohlubování svého vzdělání a nepokračoval v dalším studiu. Na základě žádosti a doporučení prof. Rolfa Geisena, významného molekulárního mykologa z Max Rubner Institutu v Karlsruhe, a dále prof. Gisely Degen, toxikoložky v Leibniz Research Centre for Working Environment and Human Factors na Univerzitě v Dortmundu byl přijat ke studiu na Katedře toxikologie Fakulty vojenského zdravotnictví v Hradci Králové na Univerzitě obrany Brno, kde v roce 2010 před vědeckou radou univerzity úspěšně obhájil v rámci habilitačního řízení práci *Vybrané alternariové a fusariové mykotoxiny: toxikologické informace a odhad dietární expozice*. V témže roce byl jmenován docentem.

Od roku 1985, tj. dlouhých 40 let, pracoval v oblasti ochrany veřejného zdraví, která pro něho neznamenalala nejenom povolání, ale přímo poslání; a to v brněnském centru Institutu hygieny a epidemiologie v Praze (od roku 1992 opět pod názvem Státní zdravotní ústav), nejprve se zařazením výzkumný a vývojový pracovník v oblasti toxikologie, později jako pracovník v ochraně veřejného zdraví. Bohatě jsou jeho další pracovní zkušenosti a funkce, za zmínku stojí vyjmenovat alespoň některé z nich, např. od roku 2006 až do současnosti byl členem

Vědeckého výboru pro potraviny při Ministerstvu zdravotnictví a dále členem a místopředsedou Vědeckého výboru pro geneticky modifikované potraviny a krmiva při Ministerstvu zemědělství, od roku 2011 byl členem České komise pro nakládání s geneticky modifikovanými organismy při Ministerstvu životního prostředí a také členem Vědecké rady Státního zdravotního ústavu v Praze. V letech 2012–2022 pak působil jako člen oborové rady Přírodovědecké fakulty Univerzity Hradec Králové pro obor Aplikovaná biologie a ekologie. Od roku 2015 byl alternátem a zástupcem ČR v EFSA Network on GM Food and Feed a od roku 2016 byl členem a zástupcem ČR v EFSA Network on Nanotechnologies in Food and Feed. Od roku 2017 do roku 2022 byl držitelem osvědčení o autorizaci k hodnocení zdravotních rizik. Od roku 2017 dosud pracuje jako člen redakční rady renomovaného časopisu *Mycotoxin Research*, kdy mu tuto funkci nabídla za jeho činnost v oblasti mykologie a mykotoxinů evropská vědecká komunita.

Významná byla také jeho účast v tematických kurzech a workshopech v toxikologické problematice hodnocení zdravotních rizik, dále v oblasti genetické toxikologie a především v oblasti mykotoxinů a mykologie. Aktivně se účastnil v letech 2000–2019 všech Mycotoxin workshopů konaných v řadě evropských zemí. Docent Ostrý byl rovněž jedním z hlavních organizátorů 42. Mycotoxin Workshopu v Brně, který byl však bohužel kvůli pandemii covidu-19 zrušen.

Kromě toho se v roce 2003 se zúčastnil kongresu v rámci projektu COST, kde se seznámil s řadou mykotoxikologů, profesory Sollfrizzem, Morettim a dalšími. V rámci mykologie a mykotoxikologie komunikoval s předními světovými odborníky, např. s profesory: Jensem C. Frisvadem z Dánska, Johnem Pittem z Austrálie, Johannou Fink-Gremmelsovou z Holandska, Annie Pfohl-Leszkowicz z Francie, Peterem M. Scottem z Kanady, který ho vyzval, aby publikoval alternariové toxiny v časopise *World Mycotoxin Journal* (1), kde je na prvním místě jako nejvíce citovaný autor časopisu (422 citací). Vedle toho se aktivně zúčastnil několika světových sympozií, např. roku 1998 v Toulouse s tématem *Mykotoxiny v potravinovém řetězci* nebo v roce 2012 v Rotterdamu s tématem *Mykotoxiny a fykotoxiny*. V červnu a červenci 1994 absolvoval v USA významnou zahraniční stáž Young Investigator Program, kterou organizovala Akademie věd USA. Zde navštívil významná výzkumná pracoviště zabývající se toxikologickou problematikou mykotoxinů a plísni ve vztahu ke zdraví člověka, např. Duke University (Severní Karolína), Research Triangle Park (Severní Karolína), Iowa State University, The Centers for Disease Control and Prevention (CDC) (Atlanta), US Food and Drug Administration, Environmental Protection Agency a USDA.

V roce 2013 přijal pozvání prof. Annie Pfohl-Leszkowicz strávit měsíc jako hostující profesor Université de Toulouse (ENSAT, INP, Laboratoire de Genie Chimique, Dept. Bioprocédés systèmes microbiens) ve Francii.

V roce 2014 absolvoval 14denní pobyt na Molecular Phytopathology and Mycotoxin Research Unit na

Obr. 1: Vzpomínka na 37. Mycotoxin workshop v roce 2015 v Bratislavě. Doc. Vladimír Ostrý (vlevo) se svými přáteli a spolupracovníky, uprostřed prezident Mycotoxin Research Society, prof. Manfred Gareis a vpravo doc. František Malíř.

německé Univerzitě Georga Augusta v Göttingenu u prof. P. Karlovského, významného mykotoxikologa. V letech 1992–2002 se vyznačoval bohatou pedagogickou činností. Věnoval se výuce studentů 4. ročníku Fakulty veterinární hygieny a ekologie, a to v oblasti mikrobiologie potravin a hodnocení zdravotního rizika toxinogenních plísní a mykotoxinů. Současně působil v rámci centra RECETOX (Research Centre for Environmental Chemistry and Ecotoxicology), kde vyučoval studenty přírodovědeckých fakult na kurzech zaměřených na „biotoxiny“ (toxinogenní plísně a mykotoxiny). Podobně se podílel na výuce i v rámci rostlinolékařství na Mendelově zemědělské a lesnické univerzitě v Brně. Dále vyučoval na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích a na Univerzitě v Hradci Králové, konkrétně na Přírodovědecké fakultě. Zde vedl výuku studentů magisterského studia biologie a ekologie v předmětech bezpečnost potravin, nanotechnologie a GMO. Rovněž se podílel na výuce studentů doktorského studia v předmětu analýza zdravotního rizika. Dále byl členem komise pro obhajobu magisterských a disertačních prací a oponentem mnoha magisterských a disertačních prací na mnoha univerzitách, např. v Brně (Veterinární a farmaceutická univerzita), v Praze (Přírodovědecká fakulta UK), v Pardubicích a dále byl často zvaným přednášejícím jak v Národním centru ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně, tak na mnoha konferencích v ČR i na Slovensku, kde často přednášel o problematice plísní a mykotoxinů, biopotravin a potravin nového typu.

V letech 2011–2013 velmi úspěšně řešil projekt IGA MZ ČR č. NT/12051-3/2011 s názvem *Ochratoxin A – hodnocení zdravotního rizika pro vybrané populační skupiny v ČR*, v rámci kterého bylo publikováno celkem

6 impaktovaných článků a projekt byl ohodnocen nejvyšší známkou, tj. stupněm A.

Ke 30. 5. 2025 je u jeho jména zatím v databázi WOS (Web of Science) uvedeno celkem 46 publikací (25 ve Food Science Technology, 23 v Toxicology, 8 v Mycology, 6 ve Veterinary Science, 5 v Chemistry Analytical, 4 v Nutrition Dietetics atd.) s H-indexem 21 a citovaností 2521× (bez autocitací). Absolutně nejvíce citovaný je pak článek v časopise *Mycotoxin Research* z roku 2017 (2), který má dosud 622 citací. Z poslední doby stojí za zmínku společná publikace (3), kde je Vladimír spolu s Vitem Hubkou a Alenou Kubátovou, předními českými mykology, významným spoluautorem. Časopis *Persoonia* měl v té době impakt faktor 11.658.

V databázi Státního zdravotního ústavu pak bylo celkem zaznamenáno více než 400 prací, kde je Vladimír jako hlavní autor či spoluautor. Z významných metodických a osvětových prací je pak nutné jmenovat alespoň dvě: *Metodický návod pro dekontaminaci vybraných mykotoxinů v laboratořích a Desatero rad k ochraně zdraví před mykotoxiny (plísňovými jedy) a toxinogenními plísněmi* (4, 5). Nakonec musím vzpomenout naše společná skripta, dosud stále „kánon mykologie a mykotoxinů“ (6).

Co dodat na závěr?

Milý, Vladimíre, bylo nám všem ctí s Tebou coby zkušeným, inspirativním odborníkem a přítelem spolupracovat. Upřímně Ti děkuji za vše, co jsi pro oblast ochrany veřejného zdraví a pro nás udělal, vždy šlo o cenné zkušenosti. Slovy Cicerona pak: „Verae amicitiae sempiternae sunt. – Skutečná přátelství jsou věčná.“ A Seneca řekl: „Non enim vivere bonum est, sed bene vivere. – Je dobré nikoliv pouze žít, nýbrž dobře žít.“ Proto ať Ti duchod přinese spoustu krásných zážitků, zasloužený klid a dlouhé zdraví a ať máš konečně také více času na procházky v přírodě, na chalupu na Vysočině, koupání u moře ve Tvém oblíbeném Řecku a na svoje celoživotní záliby: historii, umění a klasickou či rockovou hudbu, zejména jižanský rock s Tvojí oblíbenou skupinou Lynyrd Skynyrd.

František Malíř

LITERATURA

- Ostrý V. Alternaria mycotoxins: an overview of chemical characterization, producers, toxicity, analysis and occurrence in foodstuffs. *World Mycotoxin J.* 2008 May;1(2):175-88.
- Ostrý V, Malíř F, Toman J, Grosse Y. Mycotoxins as human carcinogens-the IARC Monographs classification. *Mycotoxin Res.* 2017 Feb;33(1):65-73.
- Crous PW, Cowan DA, Maggs-Kölling G, Yilmaz N, Thangavel R, Wingfield MJ, et al. Fungal Planet description sheets: 1182-1283. *Persoonia.* 2021 Jun;46:313-528.
- Ostrý V, Šmoldas J, Řeháková J, Ruprich J. Metodický návod pro dekontaminaci vybraných mykotoxinů v laboratořích. *Acta Hyg Epidemiol Microbiol.* 2021;(5):1-45.
- Ostrý V. Desatero rad k ochraně zdraví před mykotoxiny (plísňovými jedy) a toxinogenními plísněmi. 2. uprav. vyd. Praha: SZÚ; 2000.
- Malíř F, Ostrý V. a kol. Vlákňité mikromycety (plísně), mykotoxiny a zdraví člověka. Brno: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů v Brně; 2003.